

אללה רוצה באיחוד העולם הערבי — בכך משוכנע כל ערבי לאומי. כנגדו מתייצב גיין נורא — הגיין של הפיצול, שיצא מבקבוק האימפריאליזם. שנת תשי"ך היתה שנה של הפוגה וקפאון בין השניים.

גמאל עבד אל-נאצר, הרואה את עצמו (ושרוב הערבים רואים בו) שליח אללה במאבק זה, נתקל במשך כל השנה בקיר אטום. במידה רבה, היתה זאת אשמתו. בשנים הקודמות דחף הדינאמיזם של הלאומיות הערבית את ספינתו בקצב מסחרר קדימה. הוא יצא מנצח ממערכת סואץ סיני, בעי ראק התחוללה מהפכה לאומית, סוריה הת' אחדה עם מצרים. מסותר מן הנצחונות, איבד עבד אל-נאצר את הזירותו המפוכחת האוסמינית. הוא ניסה לתפוס את המרובה בבת אחת — ונכשל.

ההגיין חייב אותו לשמור על שיתוף הפעולה עם עיראק המהפכנית, לרכו ביני תיים את כל הכוחות לסילוק סוכני ה' אימפריאליזם בירדן ובשאר ארצות-ערב. תחת זאת, בהיותו בסות כי שום דבר לא יעמוד מול כוח תנועתו, הכריז בשנה שעברה מלחמה על עבד אל-קרים קאסם. או לא עלה בידו להפיל את קאסם — והשנה שילם עבד אל-נאצר את המחיר.

לכל אשר פנה בעולם הערבי, נתקל בקיר אטום של חזית נגדית יציבה. קאסם, איש מבולבל ואנומאני, לא יכול היה להתחרות עם עבד אל-נאצר כאישיות כל-ערבית. אך הוא החזיק בעיראק ויצר כוח נגדי לרעים. בקצה השני של המרחב התנגד ח'ביב בורגיבה, הפרו-מערבי, באופן עקבי לכל פעולות המנהיג המצרי הניטראליסטי, חסם את דרכו מרוחה. בלבנון התייצב משטר שהתבסס על פשרה פנימית, ושלא גילה כל חשק להתקרב יתר על המידה לרעים. סעודיה חששה אף היא להאזיר את האדם שהכריז מלחמה על הפיאודליזם, ושחסידיו מתכוננים בהכרח להפיל את שלטון המלוכה המושחתת בארץ-המדבר.

איש כמו עבד אל-נאצר אינו יכול לדרוך לאורך ימים במקום — כי דריכה במקום פירושה אבדון לתנועה דינאמית, הנישאת על התלהבות ההמון. הוא פנה נגד מה שנזמה לו כנגדך החלש ביותר בתומה הנגדית: המלך חוסיין. היה ברור כי רוב אוכלוסיית ירדן מעריץ את נשיא רעים, שונא את המלך האשמי. אך כל פעולות החתימה והתעמולה של קאהיר ודמשק נתקלו השנה בעוכרה היה אחת: אומץ-לבו של צאצא-הנביא בן ה-24.

המרחב

צעיר בעל דם

המלך חוסיין

אין ספק כי חוסיין הוא סוכן האימפריאליזם, שהוא מייצג את כל הגורמים השליליים והריאקציוניים במרחב, שהוא יושב על כיוניהם של חילום-בדואים. אולם גם אריב נאלצו להודות כי יש לו דם — ובמרחב השמי, זוהי תכונה הזוכה להערכה ואף להערצת אחרי שנואש מלחולל מהפכה אמיתית קרובה בירדן, פנה עבד אל-נאצר לדרך פשוט ומסוכנת יותר: דרך הרצח הפוליטי. **הזאע אל-מג'אלי**, 44, ראש-ממשלת ירדן, ב של שייך בדואי וידיד מושבע של המערב, נהרג על ידי פצצה במשרדו.

המלך ידע כי הפצצה מכוננת אליו. בדם קר התכונן ליום הירצחו. בחששו כי במקו זה תפלוש רעים מצפון (ואולי גם ישראל ממערב), ביקש ליצור מצב בו אין קו הממלכה תלוי בפתיל חייו. בני משפחתו הועברו לחוף-לארץ. הוכנה מראש מועצת-עוצרים שתחזיק במקרה הצורך את הממלכה למען אחיו הצעיר. אך ספק אם היה מישהו בעוין מוכן בשנת תשי"ך להמר בכסף רב על קיום ממלכתו של המלך הקטן. כי שאיפת האיחוד היא כוח אדיר בעולם הערבי. אפשר היה לעצור בעדה — זמני אך בסופו של דבר תתגבר, ותציף כל גורם שיעמוד בדרכה. חוית אחרת פתח גמאל עבד אל-נאצר באיראן. שם הרגיו אותו השאה מוחמד פאחלה שהדיק את קשריו הבלתי-רשמיים עם ישראל. עבד אל-נאצר חשש בעיקר מפני האפשרו שהנפס הפרסי יעקוף את תעלת-סואץ, יגיע בכמויות גדולות אל המערב באמצעות צינו ישראל. אולי גם רצה ליצור מגע עם הכוחות המהפכניים באיראן, המקחים לחזור בשעו הכושר על מעשיו של מוחמד מוצאוק, לגרש את השאה ואת פמאלייתו המושחתת. ואי השאה, המתגאה בגזעו הארי הטהור, שונא את הערבים בכלל ואת המנהיג המצרי בפרו בצוק חשש שדוגמת המהפכה המצרית עשויה לעורר בין גתיניו את יצר-החיקוי. בקצה השני של המרחב התחוללה סערה נוספת במלוא אונה: מלחמת-השיחורר ההירוא של העם האלגיירי. **שארל דה-גול** עורר תקתו, כאשר העז להכריז על עקרון "ההגדה העצמית האלגיירית", כאשר סילק את גנרל-הצנחנים **ז'אק מאסו**, וכאשר ניצח כביס התמרדות של קלונים פאשיסטיים באלג'יר. אולם למחרת נצחון זה נתברר כי ההגו נסוג למעשה ממלחמת המרד האירופיים, וכי מהל את סיסמתו נצחון זה נתברר כי ההגו המורדים לשלוח משלחת של שביתת-נשק לצרפת, נתקבלו ביחס מחפיר ובתנאים בלתי סבירים. בסוף תשי"ך שוב נראה סוף המלחמה האכזרית, רחוק יותר מאשר אי-פעם.

מדיניות

יוסף אלמוגי

מנגנון במקום רעיון

לשוא חיכתה שנת תשי"ך למדינאי — לאיש שאינו טכסיסן פוליטי, שאינו רוכב רק על גלי הדעות המוסמכות, שאינו הולך רק בתלם השיגרה, אלא המציב חזון חדש ואידיאלים חדשים בפני האומה, המציע פתרונות חדשים לבעיות חוץ או פנים. לא היה כזה. במקום איש הרעיון, בא איש המנגנון. במערכת הבחירות לכנסת הרביעית לא התמודדו מנהיגים בעלי מצעים שונים, והבוחר לא נדרש לבחור בין דרכים מדיניות שונות. מחברי כל המצעים המפלגתיים גנבו איש מרעהו, עד כי נדמה כי מצע אחד מלכד את כל המפלגות והפלגים.

במאבק מסוג זה, מוכרח לנצח בעל המני גנון החזק והיעיל ביותר. הבהירות הפכו לבעיה מכנית, ארגונית וכספית. בהתמוד- דות כזאת, מיכרחה היתה מפא"י לנצח. בשעה שחרות אירגנה התלוכות של אופ' נועים, חסמה כבישים במיפגנים אדירים של פולחן-המנהיג, חדר המנגנון המפא"יי לכל בית בעיר, לכל צריף במעברה נידחת: מי ניצח בבחירות? לא **מושה רייך**, ש העלה חרס במאמציו — מפא"י יצאה תל- שה דווקא באותם מקומות בהם הרפיע גם לא פנחס לבון, שאם נאום מזהיר, בו רצה בפולמוסו את מצע תנועת-החרות. מל- בד בן-גוריון עצמו, שהוכיח שוב את שליטתו הגמורה בשטח הטכסיס, היה המנצח טיפוס חדש של טכנאי מפלגתי: **יוסף אלמוגי**.

התקדמותו של אלמוגי היתה מהירה-חסית. עוד לפני עשר שנים לא היה אלא נושא כלים בלתי-חשוב של אבא חושי, כשזה הניח את היסוד לדיקטטורה של חושיסטאן. בימי מרד הימאים, היה זה אלמוגי ששבר באגרוף-ברזל את השביתה, ריסק, חוץ כדי כך ללא תקנה את הכבוד העצמי ואת עמוד השדרה הנפשי של הימאים.

אולם אלמוגי לא נשאר יורש-עצו. בעוד שחושי עצמו נשאר תרוק לחיפה, קצין-כנסים אחרי מסע-הגילויים הגדול נגדו ב-1955, קפץ אלמוגי קפיצה גדולה לזירה הארצית. בתשי"ט הוכיח את יכולתו, כאשר מנע התמוטטות מפא"י בבחירות בהסתדרות. הירידה הקטנה של מפא"י בבחירות-מיבתן אלה דירבנה אותו למאמץ מרוכז, שקיבץ את כל הפוטנציאל של המפלגה במכונה משוכללת ואדירה אחת. התוצאה: הנצחון המהדהד של מפא"י בבחירות לכנסת. הנצחון לא היה מוגבל למעברות ולכפרים הערביים, שם קיים לחץ כלכלי ופיסי, אלא בלט גם בצפון תל-אביב, בין אזרחים חופשיים.

למחרת הבחירות, כשהחלה להתלקח מלחמת-הירושה בין נערי-הזוהר של ביגיי, אנשי מנגנון המדינה, לבין מנהיגי מנגנון ההסתדרות, שמר אלמוגי על ניטרליות הזירה. הוא לא מיהר להצטרף למחתה זו או אחר, לפני שיהיה ברור מי ניצח. מלחמה זו לא היתה התמודדת בין שתי קבוצות, כפי שהיה נדמה לרבים. בזירה התגוששו לפחות עשר סיעות שונות, שכל אחת מהן הצטרפה פעם לחזית זמנית אחת. למחרת היום לחזית זמנית שניה. התמונה הפנימית במפא"י השתנתה כקאלידוסקופ בידי נער קפריזי, רק גורם אחת נשאר יציב בתמונה: מדיניות מסתעפת משתנה זו. היה זה פנחס לבון, הפוליטיקאי העקבי ביותר של השנה. בהחלטה חנושה הפך את עצמו לאבן-פינה של החומה שנועדה לחסום את הדרך בפני מסע-הנצחון של חניכי ביגיי — **מושה רייך, שמעון פרס, גיורא יוספפלי, עזריהם — פרי קוקר, יוסף נהמיאם**, ואנשי מנגנון-החושך למיניהם. **ינאל רייך ואבן אבן** נכלו בקול הצטרף למחתה זו. לעומת כוחות אלה, שחתרו אל יצדם, הצליח לבון לרכז כוח שבלט פחות לעיני הציבור, אך שהחזיק בידיו כוחות אדירים במנגנוני המדינה, העיריות, ההסתדרות והמוסדות הציונים. אילו יצא בן-גוריון בשנת תשי"ך מן החשבון, קרוב לוודאי כי לבון היה מצליח לרכז נגד נערי-הזוהר, רק את פנחס ספיר, אויב המושבע, אלא גם את **מרדכי נמיר**, את **לוי אשכול**, ואת כל צמרת ההסתדרות, את כל צמרת מפ"ם ואת צמרת אחדות הצעורה.

יהדות

דיד בן-גוריון

בשם כל היהודים

כבר בראשית השנה קרה משהו שיעזעז את יהודי כל העולם מתרדמתם, איחד לבבו יהודיים מסביב לכדור הארץ. על קירות בית-הכנסת של קלן, בגרמניה המערבית, צונו צלבי-קריס. במהירות הבזק פשטה המגיפה בעולם כולו. עד היום לא הוברר סופית כיצד נוצרה המגיפה. קרוב לוודאי כי היוזמה יצאה מקבוצו ניאורנאציות ועזרות, הקיימות ברוב ארצות המערב, והמאחדות בפרציה עולמית. אול ההגבה היתה בלי ספק מאכזבת בשבילן. דעת-הקהל בגרמניה, שזכרה את המוראות שהביא היטלר על ארצו, התייחסה לתופעה בשלילה מוחלטת.

אלא שבינתיים הפכה המגיפה לאופנה, עברה לשיכבת הגברכים הקיימת בכל ה' עולם. לא היה דבר קל מלצייר צלבי-קריס במקום בולט, והיהודים עצמם דאגו לפר- סומת מכסימלית לכל מעשה כזה. כשהגיעה המגיפה אפילו לתל-אביב, הוברר האבסורד שבניפוח מעשים אלה.

מוסדות יהודיים רבים מיהרו לנצל את המגיפה לצורכי פרסומת עצמית. ד"ר **נחום גולדמן**, רודף-הכותרות הכרוני, שוב הקים רעש סביבו, נתן עצות לממ- שלה הגרמנית. אולם מכולם הגדיל לעשות **דויד בן-גוריון**. הוא ניצל את המגיפה לא לפרסומת עצמית, אלא לתמרון פוליטי, שהיה המאורע החשוב ביותר של תשי"ך, בחיי היהדות הפורה בהחבי העולם כול

משד החץ הישראלי הגיש איגרות רשמיות לחצי תריסר ממשלות אחרות. בהן הצבי על חומרת התופעה. בצורה זו הודיע רשמית לכל ממשלה שהוא רואה את עצמו כאפנו רופס של יהודיה. הרעיון שמאחורי התביעה: היהודים הם אומה אחת. מדינת ישראל הני מדינת האומה היהודית. לכן זכאית וחיבת המדינה להגן על ענייני היהודים בכל מקום - למרות שיהודים אלה הם אזרחים של מדינות אחרות, מיוצגים באינטרסים שלהם על-י ממשלותיהן.

התימרון לא עבר בשקט. בכמה ארצות התנגדו קבוצות יהודיות בלתי-ציוניות לצעד של ממשלת ישראל. אולם בן-גוריון יצר תקדים, והוא עצמו מיהר להשתמש בו. כאשר יצרה חסימת אישה-השנה אייכמן, בחודש מאי, תקרית פוליטית בין ישראל וארגנטינה, הודי בן-גוריון במיתב אישי לנשיא-ארגנטינה כי אייכמן חייב להשפט בישראל, מאחר וישראל היא "הרשות הריבונית היחידה ביהדות". שוב דיבר בן-גוריון בשם יהודי כל העולם, ל רק בשם יהודי ישראל.

מעטים שמו לב להפגנה ישראלית שלישית באותו כיוון. למחרת חסיפת אייכמן פירסמ ממשלת ישראל הודעה רשמית, בה הודתה בפעם הראשונה בקיום חמש שלוחות של מנגנון החוץ, ובכללן המוסד המרכזי למודיעין וביטחון, ושרות-הביטחון. בפרטה את תפקי מוסדות אלה, הודיעה הממשלה כי תפקידם, בין השאר, להגן על ביטחון היהודים בכל מקום בעולם. בהכריו רשמית מלחמה מעשית על האנטי-שמיות הבינלאומית, הודיש בן גוריון שוב כי הוא רואה ביהודי כל העולם תנינים של מדינת ישראל.

תוקף ספוגנאנטי נוסף ניתן לטענה זו כאשר פוצצו תיירים ישראלים את אסיפתו ש הפסיכופאט הניאורנאצי האמריקאי, רוקחל, בבירת ארצות-הברית; וכאשר אסרו ימאים ישו אליים בנמל נאפולי עברייני גיאורנאצי, שנמלט מגרמניה.

עצם הטענה כי ישראל מייצגת את יהודי כל העולם אינה חדשה. אולם זו הפעם הראשונ ניתן לביטוי רשמי קיצוני כזה. היא היתה חרב פיפיות. היא החייתה מחדש את הטענ הישנה כי הציונות יוצרת "נאמנות כפולה" אצל יהודי העולם, מוזיקה על כן למעמד בארצות מגוריהם. בין השאר כבר גרמה דאגה זו בשנים האחרונות להרסת המיסדות היה דיים בברית-המועצות — תופעה ששימשה בסוף שנת תשי"ך נושא להפגנת-סרק מסוכנ נוספת של נחום גולדמן, עת כינס בפאריס ועידת אנשי-דת למען יהודי ברית-המועצות.